

Jan Willem Spijkman

Senior Sector Banker Healthcare ING

JAPAN EN DE ZORGROBOT: VOORLOPER OF OVERSCHAT PIONIER?

In een land waar robots worden begroet met een buiging en technologie een bijna spirituele status heeft, zou je verwachten dat Japan vooroploopt in de inzet van robotica in de ouderenzorg. Zeker nu het land kampt met een van de snelst vergrijzende bevolkingen ter wereld: ruim 29% van de Japanners is inmiddels 65 jaar of ouder, tegenover 17% in Nederland. Toch blijkt de realiteit weerbarstiger dan het futuristische beeld dat velen van Japan hebben. Hoe ver is Japan werkelijk met zorgrobots, en wat kunnen wij in Nederland daarvan leren?

De belofte van technologie

Japan is al decennialang een wereldleider in robotica. Van de therapeutische zeehond PARO tot de humanoïde Pepper en de tilrobot Robear: de voorbeelden zijn indrukwekkend. Sinds 2015 investeert de Japanse overheid actief in de ontwikkeling en verspreiding van zorgrobots, met miljarden yen aan subsidies. In sommige verpleeghuizen, zoals het Shin-tomi huis in Tokio, zijn inmiddels meer dan twintig verschillende robotmodellen in gebruik.

Robear is een verpleegrobot ontwikkeld door Riken en Sumitomo Riko Company.

De reden is duidelijk: Japan stevent af op een tekort van 380.000 zorgmedewerkers in 2030. Robots worden gezien als een noodzakelijke aanvulling, niet als vervanging van menselijke zorg. Ze ondersteunen bij fysieke taken, monitoring en zelfs sociale interactie.

De praktijk is traag en gefragmenteerd

Toch is de implementatie van robotica in de ouderenzorg lang niet zo ver als in Westerse landen vaak wordt gedacht. Volgens recent onderzoek van [Stanford University](#) is het gebruik van robots in Japanse verpleeghuizen nog beperkt en sterk afhankelijk van subsidies en lokale initiatieven. Slechts een klein percentage van de zorginstellingen maakt structureel gebruik van robotica. De impact op efficiëntie en kwaliteit van zorg is nog onvoldoende bewezen. Een belangrijke barrière is de hoge kostprijs. Robots zoals PARO kosten al snel duizenden euro's. Onderhoud en training komen daar nog bij. Veel kleinere zorginstellingen kunnen zich deze investeringen niet veroorloven, zeker niet in een land met een torenhoge staatsschuld en stijgende zorgkosten.

“Misschien is dat wel de belangrijkste les uit Japan: een robot mag dan een ziel hebben, maar zorg begint nog altijd met menselijke aandacht.”

Culturele paradox

Opvallend is dat culturele factoren zowel een stimulans als een rem vormen. In de Japanse cultuur, waarin animisme diepgeworteld is, wordt aangenomen dat ook objecten, en dus robots, een ziel kunnen hebben. Dat maakt het makkelijker om robots als gezelschap of hulpverlener te accepteren dan in veel westerse landen. Tegelijkertijd hechten veel ouderen sterk aan persoonlijke en menselijke zorg. Ouderzorg wordt traditioneel gezien als een taak van de familie, en het idee dat een machine deze rol overneemt, stuit bij sommigen op weerstand. Bovendien is de huidige generatie ouderen vaak niet digitaal vaardig, wat de bruikbaarheid van technologie beperkt.

Wat kunnen wij leren van Japan?

Japan toont aan dat technologische innovatie op zichzelf niet voldoende is. Zonder een doordachte strategie voor implementatie, financiering en training blijft de impact van nieuwe technologieën beperkt. Toch biedt Japan waardevolle inzichten die ook voor Nederland relevant kunnen zijn. Zo heeft de Japanse overheid met gerichte subsidies de ontwikkeling van zorgrobots gestimuleerd, wat laat zien dat financiële ondersteuning een krachtige motor kan zijn voor innovatie in de zorg. Robots worden in Japan niet gezien als vervanging van zorgverleners, maar als aanvulling. Ze worden bijvoorbeeld ingezet bij fysieke taken zoals tillen of revalidatie, waardoor de fysieke belasting afneemt en de veiligheid toeneemt. Acceptatie van technologie kost tijd en vereist goede uitleg. Technologie moet aansluiten bij de belevingswereld van ouderen, waarbij gebruiksvriendelijkheid en training essentieel zijn voor succesvolle toepassing.

Wat moeten we juist niet doen?

De Japanse ervaring toont ook aan wat we beter kunnen vermijden. Zo is het belangrijk om niet blind te vertrouwen op technologie. Robots lossen het personeelstekort niet vanzelf op. Zonder een goede integratie in de zorgprocessen en voldoende menselijk toezicht kunnen ze zelfs extra werk veroorzaken. Het is onverstandig om te streven naar een uniforme aanpak. Elke zorginstelling is uniek, waardoor een top-down benadering vaak niet werkt. Maatwerk en de betrokkenheid van zowel zorgverleners als cliënten zijn cruciaal. De Japanse cultuur verschilt op veel vlakken van de onze. De manier waarop ouderen en zorgverleners technologie ervaren en ermee omgaan wordt sterk beïnvloed door culturele en generatiegebonden factoren.

Ouderenzorg vraagt om een integrale benadering

De Japanse ouderenzorg staat op een kruispunt. De noodzaak tot innovatie is groot, maar de weg ernaartoe is complex. Nederland kan veel leren van de Japanse aanpak, mits we beseffen dat technologie slechts een deel van de oplossing is. De echte uitdaging ligt in het verbinden van mens en machine, van zorg en innovatie, van cultuur en technologie. ○

Meer lezen?

- [The Impact of Robots on Nursing Home Care in Japan](#)
- [Ageing Japan: Robots' role in future of elder care](#)

